

ایرانی‌ها، شاهنامه‌نخوان شده‌اند

همایش «حکمت فردوسی» شنبه شب به میزبانی انجمن حکمت و فلسفه در خانه اندیشمندان علوم انسانی برگزار شد و دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی از شاهنامه‌نخوانی ایرانی‌ها بشدت انتقاد کرد.

آیت‌الله محقق داماد: ملاصدرا از فردوسی با عنوان قدوسی یاد می‌کند

ایرانی‌ها، شاهنامه‌نخوان شده‌اند

همایش «حکمت فردوسی»؛ شنبه شب به میزبانی انجمن حکمت و فلسفه در خانه اندیشمندان علوم انسانی برگزار شد و دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی از شاهنامه‌نخوانی ایرانی‌ها بشدت انتقاد کرد.

به گزارش خبرنگار ما، دینانی در این نشست که چهره‌های شناخته‌شده‌ای همچون آیت‌الله مصطفی محقق داماد، سعید حمیدیان، حسن بلخاری و غلامرضا اعوانی حضور داشتند با بیان این که نسبت به شاهنامه و فردوسی بی‌توجه شده‌ایم، گفت: خیلی وقت است ایرانی‌ها دیگر شاهنامه نمی‌خوانند، البته ایرانی‌های اصیل آن سال‌های دور می‌خواندند، اما اکنون دیگر خوانده نمی‌شود.

ابراهیمی دینانی با طرح این پرسش که فردوسی آیا خردمند است یا فیلسوف، عارف مورخ، شاعر و ادیب، افزود: باید گفت به اصطلاح علمی و فنی، او نه فیلسوف و نه عارف است، اما به اجمال بگویم فردوسی همه اینها که گفتم، هست. او فیلسوف است از این جهت که سخن حکیمانه می‌گوید و حکیمانه نگاه می‌کند و به همین شکل عارف، شاعر و ادیب است. در واقع به اعتبار این که خردمند است، همه اینها را در خود دارد.

اگر فردوسی نبود، باز هم زبان فارسی بود

در این مراسم همچنین نصرالله پورجوادی، عضو پیوسته فرهنگستان زبان و ادب فارسی سخنرانی متفاوتی انجام داد و با انتقاد از تلقی‌ای که معتقد است اگر فردوسی نبود، زبان فارسی نیز نبود تاکید کرد: این تصور کاملاً غلطی است. این که اگر فردوسی نبود، زبان فارسی نمی‌ماند، اشتباه است و نادیده گرفتن قدرت و صلابت زبان فارسی است. این‌طور نیست که یک شاهنامه آمده و زبان فارسی را حفظ کرده است.

وی افزود: صد سال پیش از فردوسی، نوشتار فارسی رایج شده بود و همچنین زبان فارسی جواز خودش را از لحاظ دینی گرفته بود. هنگامی که فقهایی از اهل بخارا به ترجمه قرآن به زبان فارسی فتوا دادند، زبان فارسی مشروعیتش را باز یافته بود و پیش از فردوسی رواج داشت و از یاد نبریم که شاهنامه 150 سال بعد از سرایش آن رواج پیدا می‌کند و شناخته می‌شود و مورد توجه قرار می‌گیرد. آن هنگام دیگر زبان فارسی می‌خش را کوبیده و تثبیت شده بود.

پورجوادی با نگاه به برخی شواهد، مثال‌ها و شخصیت‌های سده‌های پیشین، به تبیین معنای حکیم و حکیم بودن پرداخت و گفت: به آن معنا که امروز می‌شناسیم در آن مقطع بین حکیم، صوفی و عارف چندان تمایزی نبود، اما فردوسی را بی‌دلیل حکیم نمی‌گفتند. نخست از این جهت که زبان فارسی همواره برای بیان مسائل فکری و عقلی خود از بیانی داستان‌گونه، حکایت و حماسه بهره برده است و این موضوع سنتی قدیمی در فرهنگ ایرانی است که فواید بسیاری نیز دربرداشته و دیگر این که به خاطر آموزه‌های حکمی و عمیق فردوسی در شاهنامه است که او را حکیم می‌دانند.

فردوسی از چهره‌های مقدس ادبیات فارسی است

آیت‌الله مصطفی محقق داماد، استاد دانشکده حقوق دانشگاه شهید بهشتی با عنوان «171؛ ملاصدرا و فردوسی»؛ به ایراد سخنرانی پرداخت و گفت: ملاصدرا از فردوسی به عنوان قدوسی یاد می‌کند. او به مذهب ایرانی، به زبان فارسی عشق می‌ورزد و به همین اعتبار، فردوسی را قدر می‌نهد و قدوسی می‌نامد. فردوسی یکی از چهره‌های مقدس ادبیات فارسی است.

قهرمانان شاهنامه از حقارت به دورند

در بخش دیگری از این همایش، غلامرضا اعوانی با تشریح معنای حکمت بحثی و حکمت ذوقی، آثار شیخ شهاب‌الدین سهروردی و عطار و حماسه‌های شاهنامه را حکمت ذوقی دانست و گفت: این آثار با زبانی رمزی و مثالی بیان شده است و از این جهت این دسته آثار را باید با رویکردی تاویلی خواند.

اعوانی گفت: به معنایی، شخصیت‌های شاهنامه مراتب وجود انسان را نمایش می‌دهند و همچنین مکان‌های جغرافیایی شاهنامه به نوعی رمزی است. همچنین شاهنامه کتاب فتوت، پهلوانی، جوانمردی و بزرگ‌منشی است. پهلوان‌های شاهنامه عالی‌ترین نمونه فتوت و جوانمردی هستند و قهرمان‌های شاهنامه از حقارت و ذلت به دورند.

حسن بلخاری دیگر سخنران این مراسم با موضوع حکمت هنر در شاهنامه سخن گفت و به طرح مقدماتی در باب تمایز حکمت هنر در شرق و غرب پرداخت و با مروری بر تاویل شیخ اشراق بر داستان رستم و اسفندیار، گفت: اگر رستم در نبرد با اسفندیار اظهار عجز می‌کند، به این اعتبار است که تفاوت اساطیر با خدایان نشان داده شود؛ اساطیر ایران هیچ‌گاه به جای خدایان ننشسته‌اند و این نکته مهمی در فرهنگ و تمدن شرقی است، برخلاف فرهنگ یونان که اساطیر جای خدایان می‌نشینند و به هزاران فسق و فجور دچار می‌شوند. از همین منظر است که رستم به پاسداشت شریعت فراخوانده می‌شود.

او سپس به توضیحی درباره معنای هنر در نزد فردوسی و شاهنامه پرداخت و در سخنانی اظهار کرد: در فرهنگ ایرانی حکمت به معنای لفاظی صرف نیست؛ بلکه به معنای اجتماع نظر و عمل است تا آدمی را به پیش براند. دیدگاه ما به حکمت این‌گونه است و هنگامی که بخواهیم عملی را در حد کمال بدانیم، می‌گوییم «هنر این است". در واقع شاهنامه به معنای هنر در عرصه عمل و نظر توجه دارد. اما عموماً منظور از هنر در شاهنامه آن امر درونی است که به انسان قدرت تمایز می‌دهد. البته این سخن از فردوسی نیست؛ بلکه این معنا را از اوستا می‌گیرد.

بلخاری در توضیح چگونگی وام‌گیری فردوسی از گات‌های اوستا درباره معنای هنر، به بازخوانی گات‌های اوستا و همچنین بیت‌هایی از فردوسی پرداخت.

سعید حمیدیان، استاد دانشگاه علامه طباطبائی و نجفقلی حبیبی، عضو شورای مرکزی انجمن اسلامی مدرسین دانشگاه‌ها هم از دیگر سخنرانان این مراسم بودند.